

■ Kritisk for uavhengige nyhetsmedier i Ungarn ■ Radio,

Frykter autokrat

SKVISES: Pressefrihet og mediemangfold er under press i Ungarn. Landets største nyhetsportal på nett kan ende opp som nok en propagandakanal for regjeringen.

UNGARN

Av Joakim Medin (tekst og foto),
Budapest

Hver uke, som oftest fredag morgen, får ungarerne høre et langt intervju med statsminister Viktor Orbán i den statlige radiokanalen M1. Orbán har deltatt her siden 2011, men journalistene som intervjuer ham, stiller aldri kritiske spørsmål.

Orbán får fritt snakke om sin politikk, samt å advare lytterne mot muslimer, migranter, George Soros, byråkraterne i Brussel og andre «trusler» mot Ungarn.

Det finnes ikke noe tilsvarende i andre EU-land. Etter at Orbán kom til makten i 2010, har han forsøkt å underminere eller å ta kontroll over de uavhengige mediene i landet. En rekke mediebedrifter har i de siste årene blitt kjøpt opp av forretningsfolk som er lojale til Orbán. Så blir redaktørene byttet ut, og mediene blir propagandakanaler for regjeringen.

Nettportal trues

Nå vokser uroen for at dette kan ramme Ungarns største uavhengige nyhetsside på nettet, Index. I september kjøpte en forretningsmann en majoritet av aksjene i bedriften som driver annonsesalg og IT-tjenester for Index. Han er medlem av det kristendemokratiske KDNP, et støtteparti for Orbáns regjering.

– Det ville vært et politisk feiltrinn for regjeringen å angripe oss. Vi er landets mest populære nettsted for nyheter. Hvis de forsøker å stenge oss ned eller å skifte ut journalistene, er det en gave til opposisjonen og en åpen erkjennelse av at landet har blitt et autokrati, sier journalist András Dezs, i redaksjonslokalene til Index i det nordlige Budapest.

Veggene i redaksjonen er dekket av artikler og karikaturer av politikere. Nyhetsportalen har eksistert siden 1999 og har omkring 900.000 unike besøkende per dag. Den er kjent for å grave i korrupsjon og maktmisbruk fra regjeringens side.

Det er ikke lenge siden Hír TV, den siste riksdekkende

FAKTA

Viktor Orbán og Ungarn:

■ Viktor Orbán (54) har vært leder for det konservative partiet Fidesz siden 1992.

■ Ved valget i 2010 fikk Fidesz to tredels flertall i Ungarns nasjonalforsamlingen, noe de hadde fram til 2015. Dette ga partiet makt til å få gjennom en ny medielov i 2010–11 og ny grunnlov i 2012, som motstanderne mener undergraver demokratiet.

■ Orbáns regjering har ofte vært i konflikt med EU, som Ungarn har vært del av siden 2004. Ungarn nekter blant annet å ta imot kvoten med flyktninger EU har tildelt dem, og har fått kritikk for innskrenking av pressefriheten.

Kilde: NTB

kanalen som drev kritisk journalistikk, ble overtatt. Da kanalen fikk nye eiere i juli, ble den regjeringsvennlig på ett døgn. Gábor Miklósi, assisterende sjefredaktør for Index, tror nyhetsportalen kan stå imot presset lenger enn det.

– Men Index slik vi kjenner det i dag, vil gå tapt. Regimet kommer til å ta over, og vi vil ikke lenger være en uavhengig stemme. Men vi vet ikke om det tar to måneder eller to år.

Mister frihet

1. oktober ble Index midlertidig stengt ned i protest mot utviklingen. Det ble lagt merke til i internasjonale medier. Ledelsen har også opprettet en egen nettside med et grønt og et rødt felt. Hvis Index blir tatt over, vil det vises på denne siden. Så lenge måleren peker på grønt, er Index er fritt, forklarer Miklósi.

– Jeg var 19 år i 1989. Plutselig bodde jeg i et fritt land. Det at friheten blir tatt fra oss igjen, er ekstra smertefullt for oss som har opplevd kommunismen. Vi kan kjempe, vi kan fremdeles lese noen frie medier, men følelsen av regimet blir stadig mer autoritært, er veldig smertefullt.

Orbán's håndtering av mediene har ført til kritikk, også i utlandet. En rapport om situasjonen ble lagt til grunn for Europaparlamentets votering om å pålegge Ungarn sanksjoner. Landet har også

FRYKTER FRAMTIDA: Assisterende sjefredaktør i Index, Gábor Miklósi, tror det er et spørsmål om tid før arbeidsplassen mister sin uavhengighet.

rast på internasjonale range-inger over pressefriheten.

Problematisk medielov

På Corvinas-universitetet i Budapest jobber økonomiprofessor Ágnes Urbán, som for-sker på mediesituasjonen i landet. Hun sier at problemet først og fremst er medieloven fra 2010.

– For det første tok regjeringen makten over public service-mediene. I dag finnes det ikke lengre noen kontroll fra parlamentet eller sivilsamfunnet: Regjeringen har full kontroll. Det betyr at statlig tv og radio er blitt propagandakanaler, akkurat som under kommunismen, sier Urbán.

– Et mer alvorlig problem er at lover som begrenset konsentrasjon av eierskapet i mediebedrifter, er fjernet. Det betyr at det har blitt mulig å bygge store medieimperier

ved å kjøpe opp mindre selskaper. Dermed kan Orbán-lojale forretningsmenn kjøpe opp uavhengige medier og presse dem i en mer regjeringsvennlig retning eller legge dem ned.

Dette har blitt enda enklere fordi medielovene gjorde at internasjonale investorer ble presset ut av mediemarkedet i landet.

– Hvis du ser på medietilbudet i Ungarn, ser det ikke så ille ut ved første øyekast. Det finnes utenlandske magasiner og internasjonale tv-kanaler. Men innen nyhetsmedier er regjeringens dominans i dag helt tydelig, sier Urbán.

Legges ned eller overtas

Siden valget i april har en uavhengig dagsavis og en uavhengig radiostasjon blitt lagt ned. Så ble Hír TV overtatt i juli og forvandlet til et

propagandaorgan. Av riksdekkende, tradisjonelle medier – radio, tv og aviser – som leverer daglige nyheter, er det i dag bare én uavhengig aktør igjen. Det er tv-kanalen RTL Klub, som er eid av det tyske Bertelsman-konsernet.

– Andre tv-kanaler og dagsaviser lever av statsannonser og vil aldri skrive om korrupsjon og andre problemer, forklarer Urbán.

Det finnes fremdeles noen ukemagasiner med nyheter og politiske analyser. Men disse når bare de intellektuelle i storbyene. Det finnes noen nyhetsportaler på nettet, men de er utsatt for press fra regjeringen. Og de fleste ungarere, som folk i andre land, bruker nettet til underholdning, ikke for å lese alternative nyheter eller nyheter fra utlandet. På landsbygda er det dessuten dårlig nettdekning mange steder.

Resultatet, konstaterer Urbán, er at en stor del av befolk-

Ágnes Urbán

tv og aviser overtas av Orbán-lojale ti i Ungarn

TAR OVER: Siden 2010 har forretningsmenn i kretsen omkring statsminister Viktor Orbán (her gjengitt i form av en byste) tatt kontrollen over en rekke tidligere uavhengige mediebedrifter. Nyhetsportalen Index er det siste av en lang rekke medieselskaper som trues av en politisk overtakelse fra regimet i Ungarn.

ningen får nyheter fra regjeringens kontrollerte propagandakanaler. Og gjelder framfor alt den eldre generasjonen.

– De som en gang levde

med kommunismens propaganda, aksepterer nå propagandaen igjen. Mange av mine studenter er ikke lenger på talefot med sine besteforeldre, som ser på den stat-

lige tv-kanalen M1 og er overbevist om at det de får høre der, er sant.

Resultatet er økt polarisering, mellom by og land, ung og gammel, tilhengere og kritikere av Orbán. Rasisme og konspirasjonsteorier blir stadig mer vanlig.

Overalt i Budapest er det røde kasser der gratisavisen Lokál deles ut. Slik er det i alle storbyer i landet. Gratisavisen Metro er nå lagt ned. Den Orbán-kontrollerte Lokál inneholder gratulasjoner til statsministeren og agiterer mot den politiske opposisjonen, mot EU, migranter og andre fiender.

Om ettermiddagen er boksene som regel tomme. I kampen for å nå ut til flest mulig jobber journalistene i Index i motbakke i kampen mot Orbáns propagandamas-

utenriks@klassekampen.no

Oversatt av Lars Nygaard

I TET: Halvparten av befolkningsveksten fram mot 2050 vil skje i Afrika sør for Sahara. Her veies et barn på en helsestasjon i Somalia.

FOTO: TONY KARUMBA, AFP/NTB SCANPIX

Nigerske kvinner får i gjennomsnitt sju barn

RAPPORT: Mye av befolkningsveksten framover vil skje i Afrika, mens folketallet i mange industriland er på vei nedover, viser ny rapport.

hver kvinne i gjennomsnitt 3,3 barn. Kinesiske kvinner får i gjennomsnitt 1,6 barn, mens indiske kvinner får 2,3. I Pakistan føder kvinner i gjennomsnitt 3,3 barn, mens afghanske kvinner i snitt får 4,3 barn.

I araberverdenen lever det i underkant av 370 millioner mennesker og kvinner der får i gjennomsnitt 3,3 barn.

I Latin-Amerika bor det rundt 650 millioner mennesker og kvinner der får i gjennomsnitt to barn. Det samme er tilfelle i Øst-Europa og Sentral-Asia, der det lever i underkant av 250 millioner mennesker.

Stadig færre

Selv om det fortsatt fødes mange barn i enkelte land og regioner, har fødselsraten i verden falt jevnt de siste 150 årene, særlig siden 1960-tallet.

Mens kvinner tidligere fødte fem eller flere barn, ligger i dag gjennomsnittet i flertallet av verdens land på under 2,5.

Norske kvinner føder i snitt 1,8 barn, det samme som danske, finske og russiske kvinner, mens svenske kvinner og kvinner i USA i snitt føder 1,9 barn.

Tyske, italienske og japanske kvinner føder i snitt bare 1,5 barn, mens spanske føder 1,4 i snitt. Sørkoreanske kvinner får i snitt 1,3 barn, mens deres naboer i Nordkorea får 1,9 barn i snitt.

Kvinner i Portugal og Moldova ligger helt i bunnen og føder nå bare 1,2 barn i gjennomsnitt.

©NTB

Waiting
19.

Lasse
Marhaug

Mette Edvardsen
Jonathan Burrows
Matteo Fargion
Francesca Fargion

for the
oktober

Anne
Juren

Rouzbeh
Rashidi
Samuel
Brzeski

Sun

Anders
Paulin

Northern
Drone
Works

Black Box teater
blackbox.no